

פעילות מרכז משנה - סמסטר ב' תשע"ח

- **פאנל בנושא "נשים נפגעות פוגעות"; נשים נפגעות אלימות שפגעו בבני זוגן:** בהשתתפות: שופטת ביהמ"ש העליון (בדימוס) דליה דורנר, הסניגור הציבורי הארצי, ד"ר יואב ספיר ועו"ס תמר דהאן, בהנחיית ד"ר רותי לבנשטיין לזר.
- **שולחן עגול "נוכחות נפקדות":** דיון בנושא תוצאת הדרתן של נשים חרדיות מהפוליטיקה ביוזמת קליניקת קונקורד.
- **שולחן עגול "חטופי תימן, המזרח והבלקן- היום שאחרי":** ביוזמת קליניקת תמורה.
- **תערוכת עדויות המציגה את סיפורם של משפחות חטופי תימן, המזרח והבלקן.** ביוזמת קליניקת תמורה.
- **שיתופי פעולה חוצי קליניקות:**
הקליניקה לקידום שוויון (תמורה) והקליניקה לדיני משפחה: שיתוף פעולה בתיק משפחה שהוגש לאחר תביעת נזיקין.
הקליניקה לזכויות החולה וקליניקת קונקורד: פרויקט העוסק בקשירות מטופלים חולי נפש. הפרויקט בשת"פ עם האגף לסיוע המשפטי.
קליניקת זכויות נשים וקליניקת הוצאה לפועל: הרצאות וסיוע בנושאי חובות והוצאה לפועל לנשים אסירות משוחררות נשים חסרות בית.
הקליניקה הסוציו משפטית וקליניקת זכויות נשים: קידום השמת נערות בסיכון במשפחות אומנה.
קליניקת הוצאה לפועל וקליניקת תמורה: שת"פ בליווי, הכנה וייצוג בתיקי אלימות כלכלית ותיקי דיור ציבורי.
- **השתתפות בדיונים בכנסת** (ד"ר רותי לבנשטיין לזר בוועדה לשוויון מגדרי בנושא נשים מוכות פוגעות ובוועדת חוקה בנושא בתי משפט ייעודיים לעבירות מין)
- **ייעוץ לחברי כנסת בקידום הצעות חוק** (קליניקה לזכויות החולה ייעצה לח"כים שקידמו הצעת חוק פרטית בנושא של שוויון במתן שירותי בריאות לתושבי הפריפריה).
- **המשך שיתופי פעולה עם הקהילה, הזירה האזרחית ומשרדי ממשלה:** סדנאות בבתי ספר ברחבי הארץ, עמותת הורים לילדים החולים בסיסטיק פיברוזיס, בית המשפט הקהילתי ברמלה, עמותת קדם לצדק מאחה, מרכז זכויות נשים עירוני ראשל"צ, עמותת כדורגל לחסרי בית, "גגון" מקלט לנשים חסרות בית של עמותת לשובע, עמותת אלוו"ט, הפורום למלחמה בגזענות, עמותת צ.א.ל.ה, משרד הרווחה, הפורום למלחמה בגזענות, מרכז רפורמי לדת ומדינה ועוד.
- **מפגשי סגל קליני חודשיים.**
- **סיורים/ביקורים לימודיים שנערכו לתלמידי הקליניקות** (כלא, מרכז בריאות הנפש, כנסת, בית משפט עליון, מרפאת רופאים לזכויות אדם ועוד).

- הרצאות אורחות: שופטים, אנשי מקצוע, אנשי זירה אזרחית ועוד.

חדש בתשע"ז ולקראת תשע"ח

- שתי קליניקות הפכו לקליניקות "אינהאוס" במסגרתן מועסקים המנחים במשרה מלאה. קליניקת הוצאה לפועל וקליניקת תמורה.
- תפקיד חדש של אחראית שיווק ונראות המערך הקליני.
- פיתוח סדנה קלינית בנושא מיסים ושינוי חברתי בהנחיית ד"ר תמיר שאנון, אשר תיפתח בשנת תשע"ח.

שיווק:

1. אתר חדש ומשודרג למערך הקליניקות: [https://www.colman.ac.il/academics/ba/l.l.b-](https://www.colman.ac.il/academics/ba/l.l.b-law/clinics_law)

[law/clinics_law](https://www.colman.ac.il/academics/ba/l.l.b-law/clinics_law)

2. פורסם "קול הקליניקות" השני לשנה זו הנותן מבט מהשטח לפעילות הקלינית במערך הקליני

<http://members.viplus.com/view.ashx?message=h4201841001056332850169501>

[O105581512&r=1](http://members.viplus.com/view.ashx?message=h4201841001056332850169501)

הקליניקות בתקשורת:

- ד"ר רותי לבנשטיין לזר התראיינה בתכנית "הערב החדש" בנושא אלימות נגד נשים.
- עו"ד עודד פלר התראיין בתוכנית "החמש המקורי" בנוגע לעתירות בבג"ץ בנושא תנאי מבקשי המקלט במתקן חולות.
- עו"ד נילי אלכסנדרוביץ' התראיינה בתכנית "יהיה בסדר" בנוגע לתיק של הקליניקה לזכויות החולה
- על אפלייה במועדונים- בקשה שהגישה קליניקת תמורה יחד עם התנועה לחופש המידע
<https://mekomit.co.il/%D7%90%D7%A4%D7%9C%D7%99%D7%94-%D7%91%D7%9E%D7%95%D7%A2%D7%93%D7%95%D7%A0%D7%9/9%D7%9D>
- ד"ר רותי לבנשטיין לזר התראיינה בתוכנית רדיו של גבי גזית בנושא נשים מוכות שרצחו את בני זוגן
- ד"ר נילי קרקו איל התראיינה למעריב בנוגע להשלכות של חוק בריאות ביטוח ממלכתי החדש
<http://www.maariv.co.il/news/israel/Article-580517>
- ד"ר רותי לבנשטיין לזר התראיינה לעיתון הארץ בנוגע להסכמה ועבירות מין
<https://www.haaretz.co.il/gallery/lifestyle/date/.premium-1.4070385>

- עו"ד אפרת פודם על אפליית נשים אתיופיות ומזרחיות בלידה
<https://www.haaretz.co.il/gallery/premium-1.4084782>
- פרופ' יפעת ביטון על אפלייה בעיירות פיתוח
<https://www.youtube.com/watch?v=cLoO3vhyL84>

פעילות הקליניקות

סמינר קליני זכויות החולה (ד"ר נילי קרקו אייל):

פרויקטים:

1. זכויות יולדות:

לפרויקט זה שני חלקים. בחלקו הראשון, ניתחו סטודנטיות ניתוח איכותני כ- 200 דווחים של נשים שנאספו על ידי ארגון "נשים קוראות ללדת", בנוגע לזכויות נשים בלידה. בהתבסס על ממצאים מהדוחות, פנתה הקליניקה לגורמים במערכת הבריאות בבקשה להקים וועדה שתעסוק בנושא של זכויות נשים בלידה ותסדיר אותו. בחלקו השני, בהתבסס על הקטגוריות שזוהו במסגרת החלק הראשון של הפרויקט, חובר שאלון המיועד להפצה לנשים שילדו בעשר השנים האחרונות. בימים אלה מופץ השאלון. על בסיס השאלון תמשיך פעילות קלינית בשנה הבאה וכן יקודם כנס אקדמי בנושא נשים ולידה.

2. טיפול הרפואי לחיילים במרפאות ביקור רופא:

במסגרת הפרויקט נכתב סקר שמטרתו בחינת חוויות השירות הרפואי הניתן לחיילים במרפאות ביקור רופא. לאחר שנאספו כ-100 שאלונים ניתנו הסטודנטים את הנתונים שנאספו. בצד זאת, בוצע מחקר משפטי באשר למסגרת הנורמטיבית המסדירה את פעילות המרפאות; ונעשתה פנייה לחיל הרפואה בבקשה לפי חוק חופש המידע לחשוף את ההסכם עם מרפאות ביקור רופא. העל בסיס המידע נכתב דו"ח המתייחס לבעיות מרכזיות בשירות הניתן לחיילים במרפאות ביקור רופא. בימים אלו מועבר הדו"ח לנציב תלונות חיילים, למבקר המדינה ולתקשורת.

3. מימוש זכויות ילדים אוטיסטיים על ידי קופות החולים: במסגרת פרויקט זה שנערך בשנת"פ עם

אלו"ט אוספת הקליניקה מידע אודות מצב זכויותיהם של ילדים אוטיסטיים לטיפולים רפואיים מכוו חוק ביטוח בריאות ממלכתי. בסמטר א' הקליניקה החלה מחקר משפטי ומחקר שטח (מחקר פעולה) לבחינת סוגיה זו. בימים אלה מופץ השאלון להורים לילדים אוטיסטיים ועד כה נאספו 100 שאלונים. המידע יהווה בסיס לדו"ח שיקרא לכינוס פגישה בנושא בין כל הנוגעים בדבר- קופות החולים, משרד הבריאות, ועדת העבודה והרווחה והוועדה לזכויות הילד.

4. קשירת מטופלים במוסדות פסיכיאטריים: פרויקט משותף עם הקליניקה לסיוע משפטי וקליניקת

קונקורד. נערך מחקר משפטי משווה בנושא קשירת מטופלים חולי נפש, בו נמצא כי ההסדר הקבוע בדין

הישראלי מחמיר עם מטופלים במספר עניינים ופוגע בהם יתר על המידה. המחקר יוגש לוועדה העוסקת בימים אלה בהסדרה מחודשת של הסוגיה.

5. **קנביס רפואי:** הקליניקה ממשיכה בפרויקט זה אשר מטרתו היא לבחון הטיות בפעילות היק"ר האחראי על הנושא של מתן רישיונות לקנאביס רפואי וממשיכה הפעילות השוטפת בסיוע משפטי לחולי קנאביס רפואיים.

פניות:

קבלת **עשרות רבות** של פניות אישיות של חולים ובני משפחותיהם. **לדוגמה:**

א. בשני מקרים ייצגה הקליניקה ילדים חולים בסיסטיק פיברוזיס בפני ועדות חריגים של הקופה בשני המקרים הובילה הגשת הבקשה את הקופות בסופו של דבר להסכם פשרה עם הפונים שקיבלו את התרופות להן נזקקו.

ב. הפרת זכויות במהלך לידה:

במקרה אחד, סייעה הקליניקה לפונה לנסח כתב תביעה בדרישה לפיצוי בגין פגיעה בזכותה לאוטונומיה, וזה הוגש בימים אלה לבית משפט לתביעות קטנות.

במקרה השני, נסחה הקליניקה בשם הפונה פניה לבית החולים שבו התרחשה הפרת הזכות. תלונתה של הפונה נמצאה מוצדקת ובעקבות זאת, **החליט בית החולים על הקמת ועדה מוסדית שתעסוק בנושא של זכויות במהלך לידה.**

ג. הקליניקה סייעה לנכה צה"ל להגיש תביעה נגד משרד הביטחון. כתב התביעה הוגש לבית המשפט לפני כשבועיים.

ד. הקליניקה סייעה להורים לילד שאובחן כבעל עיכוב התפתחותי להגיש תביעה, במסגרתה נדרש המעון בו למד, לשלם פיצויים על הנזק הנפשי שנגרם לו עקב שלילת זכותו לקבלת טיפול רגשי.

סמינר קליני זכויות נשים (ד"ר רוהי לבנשטיין לזר):

1. **הטרדה מינית במועדונים:** הפרויקט מקדם חקיקת משנה שתכרוך רישוי עסקים למועדונים בעיגון אמנת ארגון "לילה טוב" למניעת פגיעות מיניות במועדונים. הקליניקה כתבה סקר מקיף לבחינה ראשונה (אין כלל נתונים בדבר היקף התופעה של ההטרדות המיניות במועדונים ומקומות בילוי). על הסקר ענו מעל 300 נשאלות/ים. מצגת של נתוני הסקר הועברה לחה"כ מיכל רוזין ובשיתופה יקודם בקרוב שולחן עגול בנושא. בנוסף לאמור, **נכתבו דברי הסבר להצעת חוק למניעת פגיעה מינית בחיי לילה.** הצעת החוק הונחה בכנסת ע"י חה"כ מיכל רוזין ותקודם במושב הבא.

2. **נשים היוצאות ממעגל הזנות:** במסגרת הפרויקט מקודם תיקון לחוק בריאות ממלכתי במסגרתו קבוצת ה"נשים שורדות זנות" תיכלל כקבוצה ייעודית הזכאית לסל בריאות (בדומה לקבוצת נגמלי סמים ואלכוהול). **הקליניקה חברה לחה"כ עליזה לביא שתקדם זאת במושב הכנסת הבא.** הפרויקט בשיתוף פעולה עם עמותת "המכללה- בית ספר חברתי לנשים היוצאות ממעגל הזנות."

3. **ליווי משפטי והעצמת עובדות קבלן במכללה:** פרויקט ממשיך זו השנה **התשיעית**. מתקיימים מפגשים קבועים בנושאי קריאת תלוש משכורת, שעורי מחשב, זכויות בעבודה. בנוסף, מתקיימים מפגשי ליווי אישי עם מנחת קבוצות. **בסמסטר ב'** התמקדה הקליניקה בליווי משפטי בעת חילופי מעסיק. בנוסף, הועברו הדרכות ופגישות עם יועצת פנסיונית.
4. **נשים חסרות בית:** פרויקט ממשיך זו השנה **השלישית** ומקדם עשייה קלינית משולבת של סיוע משפטי וקידום היבטים מערכתיים בסוגיה. במסגרת הפרויקט, מעניקות הסטודנטיות סיוע משפטי ומיצוי זכויות לנשים חסרות בית, ממפות את הצרכים שלהן ומקדמות תיקון חקיקת משנה - תקנות עבודה סוציאלית המגדירות דר רחוב, זאת מתוך מטרה להתאים את ההגדרה לצרכים הייחודיים של נשים דרות רחוב **ב12 ספטמבר יתקיים שולחן עגול** בנושא היבטים מגדרים בתקנות עבודה סוציאלית.
5. **אסירות משוחררות:** במסגרת פרויקט שהחל בשנת תשע"ו, החל שת"פ ייחודי עם הוסטל לאסירות משוחררות, לאחר שהוברר שאין גוף המעניק סיוע משפטי לאסירות משוחררות ומאפשר גם מיצוי זכויות, גם סיוע משפטי וגם קידום עניינים עקרוניים בתחום זה. במסגרת הפרויקט, צוות סטודנטיות מסייע סיוע משפטי פרטני לאסירות משוחררות במגוון תחומים משפטיים. עוד מעבירות הסטודנטיות מפגשים שבועיים בנושאי זכויות בעבודה, אלימות כלכלית ועוד וכן שיחות אישיות שבועיות. עוד מקדם הצוות בניית גוף שיעניק סיוע משפטי כולל לאסירות משוחררות.
6. **קידום השמת נערות בסיכון במשפחות אומנה:** הפרויקט, המקודם יחד עם הקליניקה הסוציו-משפטית והאגף לסיוע משפטי ארצי, מבקש לקדם שינוי מדיניות בהשמה חוץ ביתית של נערות בסיכון. צוות הקליניקות עשה מחקר תיאורטי מקיף, עשה מחקר שטח שכולל ראיונות עם אנשי מקצוע ובימים אלו מסיים נייר עמדה שיועבר למשרד הרווחה לבחינת אפיקים לשינוי מדיניות.

סמינר קליני שווינון באמצעות דינו נזיקין (פרופ' יפעת ביטון ועו"ד אפרת פודם):

פרויקטים:

1. **סדנאות שווינון:** קידום סדנאות לבתי ספר תיכוניים בערבית ועברית, אשר עוסקות בהיבטים שונים של איסור אפליה והכלים שהחוק מעמיד. **בסמסטר ב'** הועברו סדנאות ביותר מעשר כיתות בבתי"ס תיכון ברחבי הארץ.
2. **ההליך הפלילי ונוער אתיופי:** בחינת יחס המערכת הפלילית לנוער אתיופי עובר חוק. מיפוי ובחינת השלבים השונים של ההליך הפלילי. לאחר מחקר שטח מקיף, שכלל פגישות עם קצינת שירות מבחן, עובדים סוציאליים, ערכי דין מהפרקליטות ועוד גורמים רלבנטיים, **החלה בסמסטר ב' כתיבת דו"ח** לקראת המשך פעילות בנושא בשנה הבאה.
3. **דוח הגזענות:** השקת דו"ח הגזענות בפרסומות שנכתב על ידי הקליניקה, בשיתוף פעילים חברתיים, אנשי פרסום וחוקרת תקשורת. הדוח הושק בפאנל בסנימטק. לינק לדוח:

<https://indd.adobe.com/view/633f9824-cffb-4b26-a162-a5b5fd644a63>

4. **קוד וולונטרי:** פרויקט משותף עם המרכז הרפורמי לדת ומדינה. גיבוש מודל לעידוד מעסיקים גדולים להעסקה בצורה רב-גונית ובלתי מפלה. הקליניקה לוקחת חלק בעבודת המחקר.
5. **שולחן עגול בעקבות חשיפת הפרוטוקולים של הטופי תימן-** המפגש כלל את הגורמים המובילים את העשייה החברתית והמשפטית בנושא, החל מח"כ נורית קורן, יו"ר עמותת עמר"ם, נציגי הארגון "אחים וקיימים" ועוד פעילים חברתיים. את הדיון ליוותה תערוכת עדויות אשר הופקה על ידי הסטודנטים, המספרת את סיפורן של 10 משפחות שילדיהן נעלמו.
6. **פרויקט חופש המחאה:** מטרת הפרויקט היא להעניק כלים פרקטיים לפעילות/ים חברתיים הנחשפים לאלימות משטרתית במהלך הפגנות ומחאות. בסמסטר ב' הועברו כ-6 סדנאות והופקה חוברת המסבירה כיצד להגיש תביעות קטנות. החלק השני של הפרויקט עוסק בליווי של פונים להגשת תביעות קטנות, במסגרת חלק זה הקליניקה מסייעת בכתיבת התביעה והגשתה וכן ליווי (מרחוק) את ההליך הדינוני.

תיקים

1. **פרשת ה"מוהל הגזען"** פנייה במכתב יחד עם ח"כ לשעבר פנינה תמנו שטה ואגודת יוצאי אתיופיה לועדה הבינמשרדית האחראית על המוהלים.
2. **כתיבת קבילה למשטרה** בנוגע להתעמרות בעבודה של שוטר ממוצא אתיופי, על רקע השתתפותו במחאת יוצאי אתיופיה.
3. **תיק אלימות במשפחה- תיק שהקליניקה (והמרכז לפני הקמת הקליניקה) הוביל בשמונה שנים** האחרונות בקירוב. שוטר, אשר נסה לרצוח את גרושתו, שניהם ממוצא אתיופי נתבע על המעשה, יחד איתו נתבעה משטרת ישראל על הטיפול הרשלני בתלונותיה של האשה. לאחר שבע שנות התדיינות הגיע פסק הדין בהליך, אשר פסק לתובעת פיצויים על סך של מיליון ש"ח. צוות הקליניקה כתב ערעור תוצאת פס"ד במסגרתו נדרשים פיצויים גבוהים יותר.
- בתיק האמור, הקליניקה טיפלה בבקשה שהוגשה להפחתת מזונות מצד התובע, אשר נומקה בזכייתה של התובעת בתביעה נגדו וכנגד המשטרה. **בשיתוף פעולה עם הקליניקה לדיני משפחה** הוגשה בקשה למחיקה על הסף וכן כתב הגנה, הבקשה למחיקה התקבלה באופן מיידי ותקדימי. הליך נוסף, אותו הקליניקה מלווה בהקשר לאותו התיק, נוגע להתנהלות של הנתבע מול מוסדות החינוך בו לומדים ילדיו ללא יידוע התובעת. בימים אלו הסטודנטים כותבים על מכתב פנייה לעריה המבקש למחות על ההתנהלות המדירה את התובעת בנושא זה.
4. **תיק אלימות במשפחה - ליווי פונה,** אשר נפלה קורבן לחיזורים והטרדות מצד אדם הלוקה בנפשו, ופניותיה למשטרה נותרו ללא כל מענה. הנאשם רצח את אחותה של הפונה ונסה לרצוח אותה, הועמד לדין, ונגזרו עליו 21 שנות מאסר. כיום, כעבור 21 שנה, הרוצח השתחרר מהכלא והקליניקה נאבקה שנית על חובת המשטרה להגן על הפונה מפניו ולספק לה את המידע הנדרש.
5. **אפליה בחינוך - הליך משפטי המתנהל כנגד רשת מעונות יום בגין הפליה בקבלת תינוק ממוצא אתיופי.** בימים אלו התיק נמצא בהליכי גישור. צוות הסטודנטים השתתף בפגישת הגישור ולקח חלק פעיל בה.

הקליניקה להוצאה לפועל (עו"ד אסף דרעי):

תיקים

הקליניקה מטפלת במגוון תיקים כשהמשותף לכולם הוא סיוע לאנשים בעוני/חייבים מול הרשויות וקידום נושאים עקרוניים באמצעות תיקים אלו. הקליניקה עסקה בסמסטר ב' בכ-20 תיקים.
להלן תיקים לדוגמה

1. מידת האחראיות שניתן להטיל על אדם על עסקאות מסחריות שביצע בהיותו קטין או בגיר צעיר מאוד – בתיק זה הפונה נאלץ לבצע עסקאות מסחריות בהיותו קטין (לדוגמה, נפתח על חשבוננו קו בזק בהיותו בן 12). בתיק זה ביטלה הקליניקה עיקולים שהוטלו על הפונה. בנוסף, תביעה של בזק נמחקה והחוב בוטל, תביעה של פלאפון הסתיימה בפשרה טובה לפונה וכעת נשארה תביעה אחת נגדו להמשך טיפול.
2. הזכות ליציאה מן הארץ של חייבים בהוצאה לפועל – בתיק זה מייצגת הקליניקה פונה שהינו חייב מוגבל באמצעים מזה יותר מ-10 שנים, נכה 100% ומרותק לכסא גלגלים. בתיק זה מתנהלים הליכים רבים. הקליניקה הגיעה להישגים עקרוניים בתיק ובשלב זה הוגשה בר"ע לעליון על ידי הקליניקה והקליניקה ממתינה.
3. מידת זכאותה של פונה לדיור חלופי, לאחר שפונתה מביתה עקב אי-תשלום משכנתא ומכירת הנכס בכינוס נכסים.
4. ההגנה לה זכאים חייבים בפשיטת-רגל, אשר עומדים בתשלומי המשכנתא, מפני מכירת ביתם על ידי נושיהם בתיק פשיטת הרגל.
5. דיור ציבורי- פינוי דיירים בטעות מביתם. התקיים קדם משפט במאי 2017 שבו הקליניקה ייצגה וטענה טענות הנוגעות הן להיבט העקרוני של התיק והן לנסיבות המיוחדות של המשפחה. בתום הדיון הועבר התיק להליך גישור. במהלך אוגוסט 2017 יתקיים הליך הגישור בו הקליניקה תהיה שותפה.
6. אלימות כלכלית- הקליניקה (בש"פ עם קליניקת תמורה) מייצגת פונה שנתבעה על ידי הבנק לשלם תמורת הלוואות שלקח הגרוש בתקופת הנישואין תוך שזיף את חתימתה על המסמכים. הפונה סבלה שנים מאלימות מצד הגרוש. הושלמה הכנת תביעת הנזיקין נגד הבנק, וכן בקשה לפטור מאגרה.

- הקליניקה הצטרפה לצוות ההגנה בתיק הפלילי נגד "באים לבנקאים" ובימים אלו עובדת על הכנת החומר לדיונים שיחלו בספטמבר.

פרויקטים

1. בחירת הסכם בין תנובה למכון הוולקני לפיו יבצע המכון תמורת תשלום מחקר 'מדעי' למטרות מסחריות של התאגיד, שתוצאותיו יפורסמו רק אם התאגיד יחפוץ בכך. לאחר דין

ודברים הסכים משרד החקלאות למסור לקליניקה "פראפרזה" בלבד, ולא את ההסכם המלא כפי שדרשה הקליניקה. במכתב למשרד החקלאות נדרש ההסכם המלא, ומשרד הבריאות סירב למסרו בטענה לסודות מסחריים (סע' 9(ב)(6) לחוק חופש המידע). בימים אלה אנו הקליניקה כותבת עתירה לבית המשפט, לחייב את משרד החקלאות למסור את ההסכם.

2. הדרכת חייבים ומדריכות לחייבים על התנהלו כלכלית נכונה, בשיתוף רשות האכיפה

והגבייה. החל שיתוף פעולה עם עיריית ראשון לציון להעברת סדנאות לחייבים מקבוצות אוכלוסיה ייעודיות, שנטייתן להיקלע להליכי הוצאה לפועל גבוהה, כדי ליעץ להם כיצד להימנע מהיקלעות לחובות, וכיצד להתנהל נכונה לפתרון בעיותיהם לאחר שנקלעו לחובות. הקליניקה גם הגישה לרשות האכיפה והגבייה הצעה להקמת מערך הדרכה לבנות שירות-לאומי שידריכו חייבים לגבי התנהלות כלכלית נכונה.

3. הגבלת פרסומות מזיקות. בחינת סוגים של פרסומות שיש להן השפעה מזיקה על אנשים עניים.

בסמסטר ב' נעשתה עבודת מחקר משפטית ומחקר שטח בנושא. מאחר שלאחרונה אושרה לאחרונה הצעת חוק (תיקון 23 לחוק הבנקאות) שמחייבת בנקים ומלווים חוץ בנקאיים להוסיף אזהרה לפרסומות מפני הליכי הוצאה לפועל במקרה של אי-עמידה בהחזר ההלוואה, הקליניקה תקדם ניטור ומעקב של יישום התיקון החדש.

4. תביעה ייצוגית נגד עמידר על פקדונות של דיירי הדיור הציבורי- החלה עבודת מחקר בנושא

ומעקב אחר תיקים, בשת"פ מרכז זכויות נשים עירוני בראשו ציון, אשר תמשיך בשנה הבאה.

קליניקה לזכויות אדם (עו"ד עודד פלר):

פרויקטים:

1. התנאים במתקן "חולות"

ב-3.4 וב-9.5 התקיימו דיונים **בארבע עתירות לבג"ץ** (שתיים מהן בשיתוף קליניקת קונקורד) בעניינים הבאים: **האיסור על הכנסת ציוד אישי והציוד הבלתי מספק שניתן ע"י שב"ס; היעדר פעילויות חינוך ופנאי; היעדרם של מחשבים ואינטרנט; השירות המחפיר במשרדי רשות האוכלוסין וההגירה ב"חולות".** **הטיפול בהליכים אלה (לרבות ביקורים ב"חולות", גביית תצהירים, ניסוח כתבי טענות בכל תיק ותיק, הגשת בקשות והיערכות לדיונים) עמדו במרכז הפעילות בסמסטר ב'.**

ב-25.6 ניתן, לחוד, **פסק הדין בעניין היעדרם של מחשבים ואינטרנט.** ההליך שהחל בדרישה למחשבים לשימוש חופשי ואינטרנט אלוטו חופשי נענה בסירוב מוחלט של שב"ס. בעקבות שני הדיונים וצו על תנאי שב"ס ניאות להקים שלוש כיתות עם 45 מחשבים בעלות של חצי מיליון שקל. העתירה נמחקה תוך שבית המשפט קובע שמדובר בפילוט, שכיתות המחשב ייפתחו בתחילת ספטמבר לשעות ארוכות מדי יום לשימוש ולא רק ללימוד, ובהתאם לביקוש יהיה על שב"ס לצעוד לעבר כיתה בכל אגף ומחשב לכל 20 אנשים.

ב-13.6, בטקס פרישתו של השופט אליקים רובינשטיין מבית המשפט העליון, הוא בחר להקריא, בין היתר, [פסק דין שעוסק בשלוש מבין העתירות הללו](#) (ובעתירה נוספת שעוסקת במספר האנשים בחדר ב"חולות").

פרויקטים ממשיתים

2. סיוע משפטי על ידי המדינה לתושבים זרים:

בסוף חודש יוני 2016 עתרה הקליניקה לבג"ץ בשם ארגוני זכויות אדם ובשיתוף הקליניקה לזכויות פליטים באוניברסיטת תל-אביב נגד האגף לסיוע משפטי במשרד המשפטים שאינו מעניק סיוע בעניינים אזרחיים לתושבים זרים – מהגרי עבודה ומבקשי מקלט – אף שאין איסור בחוק לעשות זאת. עם סגירת הקליניקה התיק יועבר לאגודה לזכויות האזרח.

קליניקת קונקורד - זכויות האדם במשפט הבינלאומי (עו"ד אבינעם כהן):

פרויקטים חדשים וממשיכים:

1. זכויות נשים בחיים הציבוריים: קיום שולחן עגול בנושא ייצוג נשים הרדיות בכנסת בהשתתפות חה"כ עאידא תומא סולימאן, ראשות עמותת נבחרות ונציגות רבות מהקהילה החרדית.
2. חקירות צבאיות בעקבות דו"ח הוועדה ליישום דו"ח טירקל (וועדת צ'חנובר)
ביום 28.5.2017 קיימה הקליניקה יום עיון ליחידה החדשה שהוקמה במצ"ח (מצ"ח לעניינים מבצעיים) בעניין המסגרת המשפטית הרלוונטית מן המשפט הבינלאומי בעניין החובה לחקור. ביום העיון הרצה מנחה הקליניקה, הועברו סימולציות על ידי הסטודנטים וניתנה הרצאת אורח.
3. קשירות בבתי חולים פסיכיאטריים: כתיבת פרק עבור חוות דעת רחבה יותר (בשיתוף פעולה עם הקליניקה לזכויות החולה והסיוע המשפטי) בעניין קשירות בבתי חולים פסיכיאטריים. חוות העת מתמקדת במשפט זכויות אדם בינלאומי ואירופאי.
4. זכויות ותנאים של חיילים במסגרת כליאה צבאית: לאחר קבלת מידע ממשרד הביטחון ומנציבות קבילות החיילים בנושא, הקליניקה החלה בכתיבת הערות למכרזים / תכניות של הכלא שייבנה ויחליף את המבנים הקיימים. כמו כן, החלה עבודה לקראת השלמתו של כתב טענות "גנרי" שניתן יהיה לעשות בו שימוש בבקשות ידיד בית משפט בבתי משפט צבאיים.
5. ייצוג איגוד העו"סים במסגרת העתירה בעניין ועדות תכנון טיפול והערכה (האדבוקטים) – כתיבת חלק מבקשת ידיד בנושא. (בשת"פ עם הקליניקה הסוצימשפטית).
6. תנאי עבודה של עובדים זרים: המשך העבודה במסגרת העתירה.
7. זכויות אדם במסגרת הסכמי השקעות סחר: המשך עבודה על הפרויקט.
8. תיקי חולות: (בשיתוף קליניקת זכויות אדם).

קליניקה סוציו-משפטית לקידום ההגנה על נוער בסיכון (עו"ס ענבר כהן):

עבודה מעשית:

סדנאות

1. תכנית נטע - ארגון הנוער הטכנולוגי של עמותת תפוח – הסדנאות מועברות אחת לחודש במרכזים בדרום תל-אביב וברמלה.
 2. הוסטל בית קשת – הוסטל לנערות, השייך לרשות חסות הנוער וממוקם בראשון לציון.
 3. כלא אופק – בית הסוהר לבני נוער, הממוקם במתחם כלא השרון. הסדנה מועברת בשיתוף הרשות לשיקום האסיר.
 4. בית ספר תיכון "דרור", רמלה – בית ספר תיכון לבני נוער ערבים (מיועד לבנים בלבד). מרבית בני הנוער בבית הספר מגיעים מרקע סוציו-אקונומי קשה. רבים מהם מעורבים בפלילים. הסדנאות מועברות בכיתות ל-יא'.
 5. בית ספר תיכון "ברנקו וייס" – בית ספר תיכון, ממוקם ברמלה. מרבית בני הנוער בבית הספר מגיעים מרקע סוציו אקונומי קשה. הסדנאות מועברות בכיתות ל-יא'.
- בנוסף פעילים הסטודנטים בבית המשפט הקהילתי ברמלה ומלווים נאשמים בני נוער, בהוסטל לנערות בסיכון, באגף הסיוע המשפטי ועוד.

פרויקטים:

1. ייצוג קטינים בוועדות תכנון טיפול והערכה על ידי עובדים סוציאליים: הקליניקה מקדמת מודל של כינון תפקיד מייצג, שהוא עובד סוציאלי בהכשרתו, בשיתוף עם משרד הרווחה בוועדות המשמשות מסגרת לצורך גיבוש תכנית התערבות המתאימה ביותר לצרכי ילדים ובני נוער הנמצאים במצבי סיכון ולהוריהם. הקליניקה הגישה נייר עמדה למשרד הרווחה שהוגש בצירוף עם עמדת משרד הרווחה למח' ייעוץ וחקיקה המגבשת הצעת חוק ממשלתית בנושא. בנוסף כתבה הקליניקה, בשת"פ עם קליניקת קונקורד בקשת ידיד לבג"ץ 4044/16.
2. אפליה כנגד בני נוער אתיופים בהליך הפלילי: צוות הפרויקט ניתח את דוח פלמור ודוח הסנגוריה הציבורית בנוגע לאפליה של הקהילה האתיופית ובדק היבטים הקשורים לבני נוער ולזכויות העומדות להם לפי חוק הנוער שפיטה, ענישה ודרכי טיפול. נכתבו שתי בקשות לפי חוק חופש המידע שהוגשו לשירות בתי הסהר ולמשטרת ישראל. בשלב זה, לאחר סיום המחקר וקבלת המידע הצוות מתחיל בגיבוש נייר עמדה בנושא.
3. מצוינות נוער בספורט: פרויקט עוסק בקידום נוער במצבי סיכון ע"י שילובם בתחומי ספורט שונים. הסטודנטים שילבו בני נוער מתוכנית "סיכויים" בעמותת "ידידים" במועדוני ספורט שונים והתוכנית "משוכפלת" כעת למועדונים נוספים.

4. **תעסוקה לצעירות:** פרויקט זה מיועד ליצור מודל תעסוקה המותאם לנשים צעירות (בגילאים 18-25). הנמצאות במצבי סיכון ומשבר, המקשים עליהם השתלבות במקום עבודה. צוות הקליניקה ביצע מחקר שטח שכלל ראיונות עם צעירות על נסיוןן בשילוב בתעסוקה ועם נשות מקצוע בתחום. בשלב זה הקליניקה כותבת את המודל שיוגש לתוכנית "עובדים ביחד" של משרד הכלכלה והמוסד לביטוח לאומי ולתוכנית הלאומית "יתד" לפיתוח שירותים לצעירים מטעם משרד הרווחה.
5. **קידום השמת נערות באומנה עד גיל 18:** בשת"פ עם הקליניקה לזכויות נשים. ראו לעיל.

הקליניקה לדיני משפחה (עו"ד רננה גן גולדנברג):

בקשות שטופלו בעמדת הייעוץ בביהמ"ש: מחודש ינואר 2017 טופלו למעלה מ-700 פניות בנושאים שונים כגון: צווי הגנה, צווי מניעת הטרדה מאיימת, בקשות אפוטרופסות, צווי עיכוב יציאה מהארץ, בקשות להתרת נישואין, בקשות לקביעת גיל, בקשות ליישוב סכסוך ובקשות שונות במסגרת החוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה (הוראת שעה), תשע"ה – 2014 ועוד.

תיקים:

1. פ.מ- תיק שנעשה בשת"פ עם קליניקת תמורה. כנגד הפונה הוגשה תביעה להפחתת מזונות בטענת מרדנות הילדים והתעשרותה של האישה מפיצויי נזיקין. תביעת האב נדחתה.
2. ע.א.- אם שכולה אשר בכל שנות גידול הילדים האב לא לקח חלק בגידול הילדים ולא שילם מזונות. לאורך חייו של הילד שנהרג בזמן השירות הצבאי, האם חסכה עבורו בתוכנית חסכון על שמו עבור לימודים גבוהים. כיום, האב דורש לקבל מחצית מתוכנית החסכון שעל שם הבן. **הקליניקה מלווה את האם ובימים אלו שוקדת על כתיבת כתב התביעה בעניין.**
3. ב.ט- אב לילדה בת 3 אשר נחטפה ע"י אמה לארה"ב והוחזרה ארצה בהליכים בכוח אמנת האג. האם נשארה בארה"ב ולא מעוניינת לחזור ארצה. **הקליניקה מסייעת לו בקבלת משמורת על הילדה.**
4. ע.י - אשה אשר קיבלה את סכום המזונות שנפסקו ע"י בית הדין הרבני בהסכם גירושין כולל, ללא הצמדה למדד המחירים לצרכן. **הקליניקה ייצגה את האם במו"מ מול האב.**
5. א.מ- אם שהינה גרושה מבעלה ומנישואין אלו יש להם ילד אחד בעל צרכים מיוחדים. האב אינו בקשר עם הילד ולא ניתן לאתר אותו. הקליניקה מייצגת את הפונה בבקשה לקבל את אישור ביהמ"ש להופיע ולקבל החלטות לגבי הילד, ללא הסכמת האב, מאחר שלא ניתן לאתר אותו.
6. ג.ל - הפונה הופנתה ללקליניקה בעקבות קושי למימוש פסק דין של ביהמ"ש לענייני משפחה לפיו בכל פעם שהאב לא מקיים את הסדרי הראיה יוטל עליו חיוב כספי. לשכת ההוצל"פ הפנתה את האישה בחזרה לבית המשפט לענייני משפחה. **הקליניקה ערכה מכתב התראה בפני האב, והזמינה אותו לפגישה לצורך סיום הסכסוך בטרם פניה לערכאות.**

7. ז.ג. - הפונה הופנתה לקליניקה לאחר המועד להגשת ערעור על פסק דין למזונות קטינה בסך של 1,000 ש"ח בחודש. הקליניקה סייעה לפונה בהגשת בקשה להארכת המועד להגשת ערעור ולאחר אישור ביהמ"ש כי המועד להגשת ערעור ידחה, הקליניקה **מסייעת בהגשת ערעור על פסק הדין**.
8. ר.ח. - הפונה היא אם שהינה במשמורת משותפת עם בעלה לשעבר על בתם הקטינה (בת 15). האב ביקש להעביר את מקום מגוריו ליישוב ברמת הגולן (ההורים והילדים מתגוררים באזור ראש"צ) ולרשום את הילדה למוסד חינוכי באזור מגוריו. **הקליניקה סייעה בכתיבת תגובת האם לבקשה ולקבלת צו מניעה למעבר של הילדה לרמת הגולן.**

הקליניקה לחופש המידע (עו"ד גיא דיין):

בסמסטר ב' הוגשו הבקשות הבאות:

בקשות רוחביות

- קבלת מידע אודות מלגות הניתנות על ידי האוניברסיטאות בישראל.
- קבלת יומני השרים בממשלת ישראל.
- הוצאות משרדי ממשלה בגין שכירויות משרדים ומתקנים.
- רשונות רפואית בבתי החולים הציבוריים.
- משטרה, מד"א, כיבוי אש – מידע אודות נהלים להפעלה בשכונות מזרח ירושלים.
- מידע אודות משרות אמון במשרדי הממשלה.

בקשות רגילות

- רכבת ישראל – מידע אודות עיכובים ואיחורים.
- מד"א – הטרדות מיניות במד"א.
- משרד הבינוי והשיכון – נתונים אודות עליה במחירי הדירות.
- רשות הטבע והגנים – פירוט הוצאות והכנסות ושיקולים בקביעת מחירי כניסה לאתרים.
- ועדת הכלכלה של הכנסת – פרוטוקולים הקשורים להקמת התאגיד "כאן".
- משרד התחבורה – תאונות של חברות תחבורה ציבורית.
- כרמלית בחיפה – נגישות לנכים.
- מפעל הפיס – בניית מרכזי חינוך.
- משרד התחבורה – אכיפה על נהגי מוניות העוברים על התקנות.
- משרד הבריאות – ניצול סלי שיקום על ידי נכי נפש.
- משרד רוה"מ – פעילות דף הפייסבוק של ראש הממשלה.
- ביטוח לאומי – הפעלת חוקרים מטעם הביטוח הלאומי.
- משרד התרבות – פמליית השרה בנסיעותיה לחו"ל.
- משרד החוץ – הוצאות נציגים ומשפחותיהם בחו"ל.
- צה"ל – תקריות אלימות של חיילים ואזרחים ביהודה ושומרון.
- משרד רוה"מ – חשיפת פרוטוקולים אודות העלאת שכר הרבנים.
- משרד הדתות – כספי אגף הכשרות ברבנות.
- משטרת ישראל – הקצאת כוח אדם לטובת הרכבת הקלה.
- רשות השידור – מידע אודות הסכמי הפרישה של העובדים.

- משרד הביטחון – מידע אודות כספי פיקדון שלא מומשו.
- פרקליטות + משטרה – ביצוע עבירות שנאה על ידי יהודים.
- משרד הכלכלה – אכיפת תקנות הגנת הצרכן.
- לשכת עורכי הדין – חשיפת נתונים אודות תלונות הציבור.
- משטרת ישראל – פשיעת זרים
- רשות המיסים – מידע אודות שומות.
- קרן הקולנוע הישראלי – קריטריונים לאישור תקציב.

ד"ר רותי לבנשטיין לזר

מנהלת המערך הקליני